

УДК 347

Н.С. Марценко

ORCID: [0000-0003-0947-5179](https://orcid.org/0000-0003-0947-5179)

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СУДОЧИНСТВІ ТА АДВОКАТСЬКІЙ ПРАКТИЦІ: ДОГОВІРНІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИЗИКІВ І ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОЗОРОСТІ

Проведене дослідження є актуальним у зв'язку з активною цифровізацією адвокатської діяльності та судочинства, а також необхідністю адаптації правового регулювання до використання інструментів штучного інтелекту. Особливого значення набуває питання формування нових стандартів професійної прозорості, розподілу ризиків та договірного закріплення меж застосування цифрових технологій у сфері надання правничої допомоги. Крім того, аналіз чинного законодавства, судової практики та доктринальних підходів дозволяє виявити прогалини у регулюванні використання генеративного штучного інтелекту та окреслити напрями його подальшого вдосконалення. Тому метою дослідження є теоретико-правовий аналіз впливу штучного інтелекту на адвокатську діяльність і судочинство та визначення його значення для змісту договору про надання правничої допомоги.

У роботі проаналізовано теоретико-правові засади договору про надання правничої допомоги, його правову природу, істотні умови та особливості регулювання в національному праві. Досліджено роль даного договору як основної форми здійснення адвокатської діяльності та інструмента визначення прав та обов'язків сторін. Окрему увагу приділено проблематиці використання генеративного штучного інтелекту в адвокатській практиці та судочинстві, зокрема ризикам «галюцинацій», зловживання процесуальними правами та впливу таких технологій на якість правничої допомоги.

Здійснено аналіз судової практики Верховного Суду та інших судів, у якій використання штучного інтелекту оцінюється крізь призму принципів доброчесності, процесуальної дисципліни та професійної відповідальності. Визначено, що відсутність прямого нормативного регулювання зумовлює формування підходів до оцінки допустимості застосування штучного інтелекту через судову практику та етичні стандарти адвокатської діяльності.

Досліджено питання професійної прозорості та необхідності інформування клієнта про використання цифрових технологій у процесі надання правничої допомоги. Акцентовано, що хоча чинне законодавство не передбачає обов'язку деталізації застосованих технологічних інструментів у договорі, у сучасних умовах цифровізації формується тенденція до закріплення відповідних положень як елементів розподілу ризиків між адвокатом і клієнтом.

Обґрунтовано доцільність включення до договору про надання правничої допомоги загальних застережень щодо використання штучного інтелекту, які визначають його допоміжний характер та закріплюють повну професійну відповідальність адвоката за кінцевий результат. Запропоновано підхід, за якого правове регулювання використання штучного інтелекту в адвокатській діяльності має здійснюватися через поєднання договірних механізмів, етичних стандартів та судової практики з метою забезпечення балансу між технологічною ефективністю та гарантіями захисту прав клієнта.

Ключові слова: штучний інтелект (ШІ), адвокат, адвокатська діяльність, договір про надання правничої допомоги, судочинство, процесуальне право, професійна етика адвоката, відповідальність, цифровізація права, правова прозорість, розподіл

ризиків, адвокатська таємниця, суд, судова практика, добросовісність.

DOI 10.34079/2518-1319 -2026-16-31-225-235

Постановка проблеми. Необхідність переосмислення та вдосконалення правового регулювання адвокатської діяльності в умовах цифровізації правової системи, зокрема активного впровадження технологій штучного інтелекту (далі – ШІ), зумовлює особливу актуальність даного дослідження. З огляду на стрімкий розвиток цифрових інструментів та їх активне використання у сфері надання правничої допомоги і судочинства, виникає потреба у визначенні меж їх допустимого використання, а також у формуванні нових підходів до забезпечення професійної прозорості, добросовісності та відповідальності адвоката.

Проблема дослідження полягає у відсутності комплексного нормативного регулювання використання генеративного ШІ в адвокатській практиці та судочинстві, що зумовлює правову невизначеність щодо його статусу як допоміжного інструмента та впливу на зміст процесуальних документів. Особливої актуальності набуває питання розподілу ризиків між адвокатом і клієнтом, а також визначення меж професійної відповідальності адвоката у випадку використання результатів, згенерованих ШІ. Водночас практика судів, зокрема Верховного Суду, свідчить про формування підходів, відповідно до яких недобросовісне використання ШІ може розцінюватися як зловживання процесуальними правами, що підсилює необхідність належного договірного регулювання цих відносин. У зв'язку з цим постає потреба у дослідженні можливості закріплення відповідних положень у договорі про надання правничої допомоги як інструменті управління професійними та технологічними ризиками. Отже, необхідність аналізу сучасної судової практики, доктринальних підходів та зарубіжного досвіду обумовлює важливість вироблення рекомендацій щодо удосконалення правового регулювання використання ШІ в адвокатській діяльності та забезпечення балансу між технологічною ефективністю і гарантіями захисту прав клієнта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання трансформації адвокатської діяльності в умовах цифровізації, а також використання ШІ у правничій практиці є предметом активного наукового обговорення як в Україні, так і за її межами. Значний внесок у дослідження загальних проблем адвокатської діяльності, договірного регулювання надання правничої допомоги та етичних стандартів адвокатури зробили такі науковці, як О. С. Заяць, Н. М. Люльчук, Л. С. Дубчак, М. В. Семенов та інші. Водночас слід зазначити, що у наукових працях зазначених авторів проблематика використання генеративного ШІ в адвокатській діяльності та судочинстві розглядається переважно фрагментарно або в загальному контексті цифровізації права, без комплексного аналізу її впливу на договір про надання правничої допомоги, розподіл професійних ризиків та формування стандартів процесуальної поведінки. Поза увагою дослідників значною мірою залишаються питання інтеграції ШІ у структуру адвокатських правовідносин, зокрема визначення меж його допустимого використання, обов'язку професійного контролю з боку адвоката, а також можливості договірного закріплення ризиків, пов'язаних із застосуванням таких технологій. Недостатньо дослідженими залишаються й аспекти судової практики, яка починає формувати підходи до оцінки добросовісності використання ШІ у процесуальних документах. Таким чином, наявний стан наукової розробки проблеми свідчить про необхідність комплексного теоретико-правового аналізу впливу ШІ на адвокатську діяльність і судочинство, а також його значення для змісту договору про надання правничої допомоги, що і становить *мету даного дослідження.*

Виклад основного матеріалу. Договір про надання правничої допомоги є базовою юридичною конструкцією, що опосередковує здійснення адвокатської діяльності, оскільки з огляду на зміст ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатська діяльність здійснюється на підставі саме даного договору. Його нормативне визначення у вище вказаному законі передбачає, що це домовленість, за якою адвокат зобов'язується надати правничу допомогу, а клієнт – оплатити її та компенсувати витрати (Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). У сучасній цивілістичній доктрині договір про надання правничої допомоги розглядається як непоіменований договір у системі Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) та є різновид договору про надання послуг (Цивільний кодекс України). Так у наукових дослідженнях обґрунтовується, що цей договір має змішану природу та характеризується довірчим характером відносин між адвокатом і клієнтом (Заяць О. С., 2024).

Стаття 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» встановлює, що договір укладається, як правило, у письмовій формі (Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). Законодавець не визначає вичерпного переліку істотних умов договору, що є принциповою особливістю його правового регулювання. Водночас на підставі системного тлумачення законодавства та доктрини можна виокремити такі структурні елементи як предмет, суб'єктний склад, гонорар, права та обов'язки сторін, конфіденційність, строк. З огляду на те, що згідно чинного законодавства предметом договору про надання правничої допомоги може бути захист, представництво або надання інших видів правничої допомоги, предмет договору потребує обов'язкової конкретизації обсягу послуг (Люльчук Н. М., 2021). Сторонами виступають адвокат (або адвокатське формування) та клієнт. Водночас допускається укладення договору в інтересах третьої особи, що узгоджується з конструкцією договору на користь третьої особи (ст. 636 ЦК України) (Бакшеев О. С., 2024).

Щодо гонорару, то ст. 30 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не встановлює чітких критеріїв його визначення, залишаючи це на розсуд сторін. У доктрині звертається увага на значну диспозитивність правового регулювання питання оплати, яка хоч і є істотною умовою для більшості договорів про надання правничої допомоги, однак можливим є і безоплатний характер правничої допомоги (Дубчак Л. С., 2019).

Зміст договору передбачає обов'язок адвоката діяти в межах наданих повноважень та обов'язок клієнта сприяти виконанню договору та здійснювати оплату (Люльчук Н. М., 2020). Водночас адвокат зобов'язаний дотримуватися стандартів професійної етики, що впливає як із закону, так і з корпоративних норм адвокатури. З огляду на це, адвокат зобов'язаний зберігати конфіденційність, яка є системоутворюючим елементом договору, що зумовлений інститутом адвокатської таємниці (Семенов М. В., 2025). Поміж тим, чинне законодавство не деталізує способи захисту інформації та межі використання отриманих даних.

Особливістю договору про надання правничої допомоги є можливість односторонньої відмови клієнта від договору. При цьому, таке припинення не свідчить про неналежне виконання адвокатом своїх обов'язків (Правила адвокатської етики).

Отож, договір про надання правничої допомоги в національному праві характеризується високим рівнем диспозитивності та фрагментарністю нормативного регулювання. Законодавець обмежується встановленням загальних вимог до форми та суб'єктного складу договору, залишаючи зміст переважно на розсуд сторін. Такий підхід забезпечує гнучкість правового регулювання, однак водночас зумовлює правову невизначеність, яка особливо загострюється в умовах цифровізації адвокатської

діяльності та використання ШІ.

Варто зауважити, що ШІ суттєво трансформує право та судові системи загалом, а його вплив проявляється у підвищенні ефективності судочинства через автоматизацію рутинних процесів, аналіз великих масивів даних і прогнозування судових рішень (Martsenko N., 2021; Марценко Н. С., 2019). Водночас ШІ змінює підходи до доказування, породжує нові виклики щодо достовірності та перевірки доказів, а також актуалізує питання прозорості алгоритмів і забезпечення права на справедливий суд (Марценко Н. С., 2022; Drakokhrust T., Martsenko N., 2022). У ширшому контексті це зумовлює необхідність адаптації правового регулювання та вироблення нових стандартів відповідальності, етики й контролю за використанням таких технологій.

З огляду на відсутність у національному праві чіткого нормативного регулювання сучасних цифрових інструментів, таких як ШІ, уже формується відповідна судова практика, в якій недобросовісне використання генеративного ШІ розцінюється як зловживання процесуальними правами. Це зумовлено тим, що застосування таких технологій без належної перевірки може призводити до подання недостовірної або вигаданої інформації, що, своєю чергою, здатне негативно вплинути на ефективність захисту прав та інтересів клієнта. Найбільш показовою у цьому плані є ухвала Верховного Суду від 08 лютого 2024 року у справі № 925/200/22 в якій Суд вказав, що «апелювання до позиції ШІ є зловживанням процесуальними правами та виявом неповаги до суду» (Ухвала Верховного Суду від 08 лютого 2024 року у справі № 925/200/22). Варто зауважити, що за матеріалами справи «адвокат звернувся до Касаційного господарського суду Верховного Суду із заявою про роз'яснення рішення, обґрунтовуючи необхідність тлумачення поняття «добровільне зобов'язання» посиланням, зокрема, на відповіді, згенеровані штучним інтелектом ChatGPT, а також на нібито суперечність цього поняття положенням матеріального права». Суд, своєю чергою, зазначив, що такими діями заявник фактично поставив під сумнів дискреційні повноваження суду та здійснене ним тлумачення відповідного питання у рішенні, яке набрало законної сили, чим проявив неповагу до авторитету судової влади. Верховний Суд дійшов висновку, що протиставлення учасником процесу правових позицій Верховного Суду висновкам, згенерованим ШІ, який не має належного нормативного регулювання та науково підтвердженої основи, є неприпустимим. Такий підхід підриває авторитет судової практики, негативно впливає на довіру до Верховного Суду та судової влади загалом.

У даній ухвалі Верховний суд вказав, що «адвокати повинні діяти з високим рівнем професійної обачності та добросовісності, утримуючись від подання необґрунтованих заяв і зловживання процесуальними правами; використання штучного інтелекту без належного критичного підходу, зокрема для протиставлення його висновків позиції суду, розглядається як неналежна поведінка, що підриває довіру до судової влади та суперечить призначенню права на судовий захист» (Ухвала Верховного Суду від 08 лютого 2024 року у справі № 925/200/22).

У ще одній ухвалі Верховний Суд вказав, що «подання до суду процесуальних документів з посиланням на неіснуючі постанови та правові позиції Верховного Суду, ймовірно згенерованих ШІ, порушує принцип добросовісності користування процесуальними правами» (Ухвала КАС ВС від 15 січня 2026 року у справі № 240/14153/24). Суд вказав, що учасники справи повинні забезпечувати належний людський контроль при використанні технологій ШІ. Застосування таких інструментів без перевірки результатів, зокрема коли це призводить до посилань на неіснуючі судові рішення (так звані «галюцинації»), розцінюється як недобросовісне користування процесуальними правами. Варто зауважити, що саме по собі використання технологій

ШІ при підготовці процесуальних документів не є забороненим, однак повна відповідальність за точність і достовірність викладеної в них інформації покладається на учасника справи. Загалом, суди дотримуються таких же висновків при розгляді подібних справ (Ухвала Шостого апеляційного адміністративного суду від 26 січня 2026 року у справі № 620/12085/25; Ухвала Верховного Суду від 19 червня 2025 року у справі № 520/6119/23).

Отже, уже сформувалася відповідна практика Верховного Суду, відповідно до якої недобросовісне використання генеративного ШІ у судочинстві може кваліфікуватися як зловживання процесуальними правами, яке має правовим наслідком відмову у захисті. У зв'язку з цим особливої ваги набуває необхідність належного розподілу ризиків між адвокатом і клієнтом, зокрема, у договорі про надання правничої допомоги. Професійна прозорість, як складова належного розподілу ризиків між адвокатом і клієнтом, безпосередньо стосується якості надання правничої допомоги, ступеня інформування клієнта про використання цифрових інструментів (зокрема генеративного ШІ, такого як ChatGPT), а також гарантування дотримання вимог професійних стандартів.

Видається, вимога дотримання професійних стандартів адвокатської діяльності безпосередньо пов'язана з необхідністю опанування цифрових інструментів, оскільки сучасна правова система функціонує в умовах посилення цифровізації. Значна частина державних процесів вже здійснюється в цифровому форматі, тому у таких умовах належне надання правничої допомоги є неможливим без здатності ефективно користуватися відповідними технологіями. Відтак опанування цифрових інструментів стає елементом професійної компетентності адвоката, адже воно забезпечує оперативність, точність і доступність правничих послуг (Зубков Ю. С., 2025). Крім того, це прямо пов'язано з обов'язком діяти в інтересах клієнта максимально ефективно, дотримуватися розумних строків і забезпечувати належну якість правової допомоги. Невміння користуватися цифровими ресурсами може призвести до процесуальних помилок, втрати часу або навіть порушення прав клієнта (Лесик В. І., 2025). Тому цифрова грамотність адвоката сьогодні є не додатковою перевагою, а необхідною складовою професійного стандарту, що відповідає сучасним умовам розвитку правової системи та забезпечує належний рівень здійснення адвокатської діяльності.

Вимоги щодо професійної компетентності адвокатів, закріплені у чинному законодавстві (ст. 21 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає необхідність постійного підвищення професійного рівня (Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»)) та етичних стандартах (ст. 11 Правил адвокатської етики передбачає обов'язок компетентності та добросовісності (Правила адвокатської етики)), передбачають не лише обов'язок належного рівня юридичної підготовки, а й постійне вдосконалення професійних навичок з урахуванням сучасних технологічних змін у сфері правничої діяльності. Подібний підхід простежується і у зарубіжному регулюванні, наприклад, у «Модельних правилах професійної поведінки Американської асоціації адвокатів» (ABA Rules of Professional Conduct) правила 1.1 та 1.6 закріплюють обов'язки адвоката щодо забезпечення професійної компетентності та належного захисту конфіденційної інформації клієнта (ABA Rules of Professional Conduct).

Слід зауважити, що в чинному праві різних держав відсутній загальний обов'язок адвоката прямо зазначати в договорі про надання правничої допомоги перелік цифрових інструментів, зокрема систем ШІ, які він застосовує у своїй діяльності. Водночас у міжнародній практиці поступово формується підхід, орієнтований на прозорість, а в окремих випадках – на розкриття факту використання ШІ. Такі підходи закріплюють

етичні та професійні стандарти відкритості, що дозволяють поєднувати ефективно застосування технологій із належним захистом прав та інтересів клієнта. Професійне регулювання цього питання здійснюється переважно опосередковано – через обов’язок інформування клієнта, дотримання конфіденційності та вимоги професійної компетентності. У той же час практика розкриття інформації про застосування ІІІ набуває значення насамперед у випадках, коли цього прямо вимагають суд або законодавство. Зокрема, в окремих юрисдикціях суди зобов’язують адвокатів зазначати використання ІІІ в процесуальних документах (Joshua Lenon). Такий підхід може бути обґрунтований низкою взаємопов’язаних факторів, що охоплюють етичні стандарти професійної діяльності, засади процесуальної справедливості, а також потенційні ризики, пов’язані із застосуванням технологій ІІІ в адвокатській практиці.

Видається, вимога декларування використання ІІІ в процесуальних документах зумовлена необхідністю забезпечення прозорості та справедливості судового процесу. Вона дозволяє суду належним чином оцінювати походження та якість поданих матеріалів, враховувати можливі ризики помилок чи упередженості алгоритмів, а також перевіряти добросовісність дій адвоката. Крім того, така практика відповідає сучасним тенденціям регулювання ІІІ та спрямована на адаптацію процесуальних стандартів до умов цифровізації правничої діяльності.

Можна констатувати, що впровадження цифрових технологій у правничу практику формує нові вимоги до етики, відкритості та правового регулювання, що передбачають поєднання технологічної ефективності з усталеними принципами юридичної відповідальності та захисту інтересів клієнта. Водночас, хоча наразі не існує імперативного обов’язку адвоката зазначати в договорі про надання правничої допомоги використання конкретних цифрових інструментів, зокрема систем ІІІ, під впливом розвитку технологій та етичних стандартів професії простежується тенденція до розширення вимог щодо прозорості. Відповідно до неї, розкриття факту застосування ІІІ може ставати необхідним у випадках, коли такі інструменти істотно впливають на зміст правничої діяльності. Це, своєю чергою, свідчить про поступову еволюцію традиційних підходів до адвокатської етики в напрямі підвищення стандартів інформування клієнта та зміцнення довіри в умовах цифрового середовища.

Тому питання про регламентацію використання генеративного ІІІ в адвокатській діяльності доцільно вирішувати шляхом чіткого закріплення допустимих меж його застосування, а також визначення гарантій належного контролю з боку адвоката. При цьому важливо прямо встановити, що будь-яке залучення таких технологій не змінює природи професійної відповідальності: саме адвокат залишається єдиним суб’єктом, який відповідає за зміст процесуальних документів, їх відповідність фактичним обставинам справи та вимогам чинного законодавства. Такий підхід дозволяє поєднати переваги цифрових технологій із фундаментальними принципами адвокатської етики, зокрема добросовістю, професійною компетентністю та обов’язком діяти в інтересах клієнта.

Видається, включення положень про ризики використання ІІІ в договір про надання правничої допомоги є виправданим та логічно впливає із сучасних тенденцій розвитку адвокатської практики. При цьому, ризики використання ІІІ у договорі про надання правничої допомоги варто фіксувати не як детальний технічний регламент, а як загальне застереження і розподіл відповідальності.

Висновки. Отже, договір про надання правничої допомоги виступає ключовою правовою формою реалізації адвокатської діяльності та характеризується змішаною природою, довірчим характером і високим рівнем диспозитивності. Водночас фрагментарність його нормативного регулювання зумовлює необхідність більш чіткого

визначення окремих умов, особливо в умовах цифровізації правничої діяльності. Використання технологій ІІІ суттєво трансформує практику надання правничої допомоги, підвищуючи її ефективність, але водночас створюючи нові правові та етичні ризики. Сформована судова практика свідчить про неприпустимість некритичного застосування ІІІ та покладає повну відповідальність за зміст процесуальних документів на адвоката. Це зумовлює необхідність посилення вимог до професійної компетентності, зокрема у сфері цифрових технологій. Водночас простежується тенденція до підвищення стандартів прозорості, включаючи можливість розкриття факту використання ІІІ у правничій діяльності. У таких умовах доцільним є включення до договору про надання правничої допомоги загальних положень щодо використання ІІІ та пов'язаних із цим ризиків. Це сприятиме належному розподілу відповідальності між адвокатом і клієнтом та забезпеченню балансу між інноваційністю правничої практики і дотриманням фундаментальних принципів адвокатської етики.

Список використаної літератури

- Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 року № 5076-VI [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/uk-hr/5076-17/ed20230803#n11>>.
- Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>>.
- Заяць О. С. Цивільно-правовий аналіз договору про надання правничої допомоги за законодавством України. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 4. С. 107-110. [онлайн] Доступно: <<https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/310906/302198>>.
- Люльчук Н. М. Договір про надання правничої допомоги в цивільному праві України : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Національна академія внутрішніх справ. Київ. 2021. 272 с. [онлайн] Доступно: <<https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fc46baab-47ff-46df-ab48-7b88bb0438a5/content>>.
- Бакшеев О. С. Особливості укладення договору про надання правничої допомоги із неповнолітньою особою. *Нове українське право*. 2024. Випуск 3. С. 154-158. [онлайн] Доступно: <<https://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/628/571>>.
- Дубчак Л. С. Адвокатський гонорар як ціна договору про надання правової допомоги. 2019. С. 157-161. [онлайн] Доступно: <<https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/61595225-b924-4d5c-a132-aa0502867e90/content>>.
- Люльчук Н. М. Особливості укладення договору про надання правничої допомоги. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. Випуск 2. С. 48-52. [онлайн] Доступно: <<https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/2/9.pdf>>.
- Семенов М. В. Адвокатська таємниця: проблеми визначення предмету та обсягу. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. Випуск № 03. Частина 3. С. 234-238. [онлайн] Доступно: <<https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/06/37-2.pdf>>.
- Правила адвокатської етики. Затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09.06.2017 року зі змінами [онлайн] Доступно: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf>.
- Martsenko N. Influence of artificial intelligence on the legal system. *Studia Prawno-ustrojowe*.

- 2021, No. 54. [онлайн] Доступно: <<https://doi.org/10.31648/sp.7101>>.
- Марценко Н. С. Правовий режим штучного інтелекту у цивільному праві. Актуальні проблеми правознавства. 2019. Випуск 4(20). [онлайн] Доступно: <<http://appj.tneu.edu.ua/index.php/apl/article/view-File/797/785>>.
- Марценко Н. С. Використання цифрових технологій для покращення результатів цивільного правосуддя: зарубіжний досвід. *Нове Українське право. Євроінтеграція*. 2022. С. 57-65. [онлайн] Доступно: <<http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/392>>.
- Drakokhrust T., Martsenko N. Artificial Intelligence in the Modern Judicial System. *Journal of Modern Educational Research*. 2022. 1:5. DOI: 10.53964/jmer.2022005 [онлайн] Доступно: <<https://www.innovationforever.com/article/JMER20220107>>.
- Ухвала Верховного Суду від 08 лютого 2024 року у справі № 925/200/22 [онлайн] Доступно: <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/116984639?fbclid=IwAR2-vF-J3ghIsUdeLq410GgNfC6oK3QOeM9lt9CK9cZeYhSKDmDJCmPjkpk>>.
- Ухвала КАС ВС від 15 січня 2026 року у справі № 240/14153/24 [онлайн] Доступно: <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/133336040>>.
- Ухвала Шостого апеляційного адміністративного суду від 26 січня 2026 року у справі № 620/12085/25 [онлайн] Доступно: <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/133574154>>.
- Ухвала Верховного Суду від 19 червня 2025 року у справі № 520/6119/23 [онлайн] Доступно: <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/128263149>>.
- Зубков Ю. С. Штучний інтелект в адвокатській діяльності: баланс між ефективністю та етичними межами. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листоп. 2025 р.). Одеса : Юридична література, 2025. С. 452-455. [онлайн] Доступно: <<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/39f2d660-337f-4721-9c04-4d02159be965/content>>.
- Лесик В. І. Штучний інтелект як допоміжний інструмент сучасного адвоката. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листоп. 2025 р.). Одеса : Юридична література, 2025. С. 203-206. [онлайн] Доступно: <<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c7b1eae9-4e4b-40e4-b3c5-3e6ac62efa8a/content>>.
- ABA Rules of Professional Conduct [онлайн] Доступно: <https://www.paclii.org/fm/rules/prof_conduct_rules/mropc343.pdf>.
- Joshua Lenon. AI Disclosure Template for Lawyers: When to Disclose, What to Say, and How to Stay Compliant [онлайн] Доступно: <<https://www.clio.com/blog/ai-disclosure-lawyers/>>.

References

- Pro advokaturu ta advokatsku diialnist: Zakon Ukrainy [On the Bar and Legal Practice: Law of Ukraine] vid 05.07.2012 roku № 5076-VI [onlain] Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/uk-hr/5076-17/ed20230803#n11>>. (in Ukrainian).
- Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine] vid 16 sichnia 2003 roku [onlain] Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>>. (in Ukrainian).
- Zaiats O. S. Tsyvilno-pravovyi analiz dohovoru pro nadannia pravnychoi dopomohy za zakonodavstvom Ukrainy [Civil law analysis of the agreement on the provision of legal assistance under the legislation of Ukraine]. *Elektronne naukovye vydannia «Analitychno-porivnialne pravoznavstvo»*. 2024. № 4. S. 107-110. [onlain] Dostupno: <<https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/310906/302198>>. (in Ukrainian).

- Liulchuk N. M. Dohovir pro nadannia pravnychoi dopomohy v tsyvilnomu pravi Ukrainy [The agreement on the provision of legal assistance in the civil law of Ukraine] : dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia doktora filosofii za spetsialnistiu 081 «Pravo». Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav. Kyiv. 2021. 272 s. [onlain] Dostupno: <<https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fc46baab-47ff-46df-ab48-7b88bb0438a5/content>>. (in Ukrainian).
- Baksheiev O. S. Osoblyvosti ukladennia dohovoru pro nadannia pravnychoi dopomohy iz nepovnolitnoi osoboio [Features of concluding an agreement on the provision of legal assistance with a minor]. *Nove ukrainske pravo*. 2024. Vypusk 3. S. 154-158. [onlain] Dostupno: <<https://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/628/571>>. (in Ukrainian).
- Dubchak L. S. Advokatskyi honorar yak tsina dohovoru pro nadannia pravovoi dopomohy [Attorneys fee as the price of the legal services agreement]. 2019. S. 157-161. [onlain] Dostupno: <<https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/61595225-b924-4d5c-a132-aa0502867e90/content>>. (in Ukrainian).
- Liulchuk N. M. Osoblyvosti ukladennia dohovoru pro nadannia pravnychoi dopomohy [Features of concluding a legal services agreement]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2020. Vypusk 2. S. 48-52. [onlain] Dostupno: <<https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/2/9.pdf>>. (in Ukrainian).
- Semenov M. V. Advokatska taiemnytsia: problemy vyznachennia predmetu ta obsiahu [Attorney-client privilege: issues of defining its subject matter and scope]. *Elektronne naukowe vydannia «Analitychno-porivnialne pravoznavstvo»*. 2025. Vypusk № 03. Chastyna 3. S. 234-238. [onlain] Dostupno: <<https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/06/37-2.pdf>>. (in Ukrainian).
- Pravyta advokatskoi etyky [Rules of Attorney Ethics]. Zatverdzeni zvitno-vybornym zizdom advokativ Ukrainy 09.06.2017 roku zi zminamy [onlain] Dostupno: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf>. (in Ukrainian).
- Martsenko N. Influence of artificial intelligence on the legal system. *Studia Prawno-ustrojowe*. 2021, No. 54. [онлайн] Доступно: <<https://doi.org/10.31648/sp.7101>>.
- Martsenko N. S. Pravovyi rezhym shtuchnoho intelektu u tsyvilnomu pravi [Legal regime of artificial intelligence in civil law]. *Aktualni problemy pravoznavstva*. 2019. Vypusk 4(20). [onlain] Dostupno: <<http://appj.tneu.edu.ua/index.php/apl/article/view-File/797/785>>. (in Ukrainian).
- Martsenko N. S. Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii dlia pokrashchennia rezultativ tsyvilnoho pravosudiva: zarubizhnyi dosvid [Use of digital technologies to improve the outcomes of civil justice: foreign experience]. *Nove Ukrainske pravo*. Yevrointehratsiia. 2022. S. 57-65. [onlain] Dostupno: <<http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/392>>. (in Ukrainian).
- Drakokhrust T., Martsenko N. Artificial Intelligence in the Modern Judicial System. *Journal of Modern Educational Research*. 2022. 1:5. DOI: 10.53964/jmer.2022005 [онлайн] Доступно: <<https://www.innovationforever.com/article/JMER20220107>>.
- Ukhvala Verkhovnoho Sudu [Ruling of the Supreme Court] vid 08 liutoho 2024 roku u spravi № 925/200/22 [onlain] Dostupno: <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/116984639?fbclid=IwAR2-vF-J3ghIsUdeLq410GgNfC6oK3QOeM9lt9CK9cZeYhSKDmDJCmPjkpk>>. (in Ukrainian).
- Ukhvala KAS VS [Ruling of the Administrative Court of Cassation of the Supreme Court] vid 15 sichnia 2026 roku u spravi № 240/14153/24 [onlain] Dostupno:

- <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/133336040>>. (in Ukrainian).
- Ukhvala Shostoho apeliatsiinoho administratyvnoho sudu [Ruling of the Sixth Administrative Court of Appeal] vid 26 sichnia 2026 roku u spravi № 620/12085/25 [onlain] Dostupno: <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/133574154>>. (in Ukrainian).
- Ukhvala Verkhovnoho Sudu [Ruling of the Supreme Court] vid 19 chervnia 2025 roku u spravi № 520/6119/23 [onlain] Dostupno: <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/128263149>>. (in Ukrainian).
- Zubkov Yu. S. Shtuchnyi intelekt v advokatskii diialnosti: balans mizh efektyvnistiu ta etychnymy mezhamy [Artificial intelligence in legal practice: balancing efficiency and ethical boundaries]. Advokatura: mynule, suchasnist ta maibutnie : materialy XV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Odesa, 14 lystop. 2025 r.). Odesa : Yurydychna literatura, 2025. S. 452-455. [onlain] Dostupno: <<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/39f2d660-337f-4721-9c04-4d02159be965/content>>. (in Ukrainian).
- Lesyk V. I. Shtuchnyi intelekt yak dopomizhnyi instrument suchasnoho advokata [Artificial intelligence as an auxiliary tool for the modern lawyer]. Advokatura: mynule, suchasnist ta maibutnie : materialy XV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Odesa, 14 lystop. 2025 r.). Odesa : Yurydychna literatura, 2025. S. 203-206. [onlain] Dostupno: <<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c7b1eae9-4e4b-40e4-b3c5-3e6ac62efa8a/content>>. (in Ukrainian).
- ABA Rules of Professional Conduct [онлайн] Доступно: <https://www.paclii.org/fm/rules/prof_conduct_rules/mropc343.pdf>.
- Joshua Lenon. AI Disclosure Template for Lawyers: When to Disclose, What to Say, and How to Stay Compliant [онлайн] Доступно: <<https://www.clio.com/blog/ai-disclosure-lawyers/>>.

Martsenko N.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN JUDICIAL PROCEEDINGS AND LEGAL PRACTICE: CONTRACTUAL MECHANISMS FOR REGULATING RISKS AND PROFESSIONAL TRANSPARENCY

The conducted research is relevant due to the active digitalization of legal practice and judicial proceedings, as well as the need to adapt legal regulation to the use of artificial intelligence tools. Particular importance is attached to the formation of new standards of professional transparency, the allocation of risks and the contractual delineation of the boundaries for the use of digital technologies in the provision of legal assistance. Furthermore, the analysis of current legislation, judicial practice and doctrinal approaches makes it possible to identify gaps in the regulation of generative artificial intelligence and to outline directions for its further improvement. Therefore, the aim of this study is to provide a theoretical and legal analysis of the impact of artificial intelligence on legal practice and judicial proceedings, as well as to determine its significance for the content of legal services agreements.

The paper analyzes the theoretical and legal foundations of the legal services agreement, its legal nature, essential terms and specific features of its regulation under national law. It examines the role of this agreement as the primary form of exercising legal practice and as an instrument for defining the rights and obligations of the parties. Particular attention is paid to the use of generative artificial intelligence in legal practice and judicial proceedings, including the risks of «hallucinations», the abuse of procedural rights and the impact of such technologies on the quality of legal assistance.

An analysis of the case law of the Supreme Court and other courts has been conducted,

in which the use of artificial intelligence is assessed through the prism of the principles of good faith, procedural discipline and professional responsibility. It is determined that the absence of direct regulatory provisions leads to the development of approaches to assessing the admissibility of artificial intelligence through judicial practice and the ethical standards of legal practice.

The issue of professional transparency and the need to inform the client about the use of digital technologies in the provision of legal assistance has been examined. It is emphasized that although current legislation does not require the detailed specification of technological tools used in the contract, under modern conditions of digitalization there is a growing trend toward incorporating such provisions as elements of risk allocation between the lawyer and the client.

The expediency of including general clauses on the use of artificial intelligence in legal services agreements is substantiated, emphasizing its auxiliary nature and establishing the lawyer's full professional responsibility for the final outcome. An approach is proposed whereby the regulation of artificial intelligence in legal practice should be carried out through a combination of contractual mechanisms, ethical standards and judicial practice, in order to ensure a balance between technological efficiency and the protection of clients' rights.

Keywords: artificial intelligence (AI), lawyer, advocacy (legal practice), agreement on legal assistance, judicial proceedings, procedural law, professional ethics of a lawyer, liability, digitalization of law, legal transparency, risk allocation, attorney-client privilege, court, judicial practice, good faith.

Статтю було подано / The article was submitted	24.03.2026
Статтю було прийнято / The article was accepted	21.04.2026